

בעזהש"ת

גליון

'מבאר אבותינו'

במשנתו של מרן רבינו הגה"ק בעל ה'באר צבי' מסעבען זיע"א
וצאצאיו הממשיכים במסורת הצרופה.

חג השבועות / תשפ"ב לפ"ק / גליון 5

לתורת מן הבאר צבי זי"ע וצאצאיו

בקשה מטעם המערכת

בהזדמנות זו אנו רוצים לבקש מכל מי שיש תח"י חידו"ת בדרוש ובאגדה שנכתבו ע"י אבותינו זי"ע נא ונא לשלוח לכתובת אמייל : K7669616@gmail.com
וכן אנו מבקשים את עזרתכם בהפצת תורת רבינו זי"ע, תרומות יתקבלו ע"י הנ"ל.

בתודה מראש
מכון 'מבאר אבותינו'

כל הזכויות שמורות

לתורת מן הבאר צבי זי"ע וצאצאיו

תוכן העניינים

'מפניני הבאר'

פנינים נפלאים לחג הפסח ד

קבלת התורה נקראת נישואין ולזה צריך קודם תנאים. / כדי לקבל את התורה צריך אמונה ובטחון. / משה רבינו הוסיף להכנה יום אחד מדעתו למחשבת בטחון. / לכן אמר' זמן מתן תורתנו להורות שגם יום השישי היתה הכשר לקבלת התורה. / לעשיר אין להתגאות על העני ולעני אין לקנא בעשיר. / חכמים נכנסו לדוד המלך כל יום ולא רק בענין הפרנסה. / משכהו לבית המדרש.

'מחידושי הבאר'

חידושים עמ"ס שבת בסוגיא דמתן תורה ז

מין רבינו הגה"ק ר' צבי קינסטליכער זי"ע גאב"ד ור"מ סעבען ובעל הבאר צבי – בהא דהוסיף משה יום אחד מדעתו (שבת דף פ"ז ע"א).

'מדרכי הבאר'

עובדות והליכות קודש ט

התחדשות בלימוד הלכות שביעית. / לימוד התורה במסירות נפש. / אגרת אל הגה"צ אב"ד וואשארהעלי זצ"ל בנוגע להצלת בנו רבי זושא קינסטליכער הי"ד.

ארכיון

אוסף אגרות ומכתבים ט

לרגל יום הולדתו של רבינו בעל הרזא דמשה זצ"ל בחג השבועות, הבאנו כאן כמה תמונות משמחת ה"בר מצווה" בהשתתפות מין רבינו הגה"ק זי"ע, בשנת תשכ"ב, לפני שישים שנה.

בפניני הבאר

פנינים נפלאים לזוג שבועות

קבלת התורה נקראת נישואין ולזה צריך קודם תנאים

מתן תורה.

קודם שעושים נישואין עושים תנאים, דהיינו שמקדימים התנאים, שעפ"י התנאים שמתנים עושים אח"כ הנישואין. והנה קבלת התורה נקראת בשם נישואין כמו שדרשו (ברש"י) על ויתן אל משה ככלותו לדבר וגו' (שמות לא, יח), ככלה שנמסרה לחתן. וכן דרשו (תענית ט ע"ב), ביום חתונתו (שה"ש ג, יא), זו מתן תורה. כמו כן על המקרא (דברים לג, ד), תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב, אל תקרי מורשה אלא מאורשה (ברכות נו ע"א), קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא (זוהר אחרי עג ע"א), כי כנס"י נקראת בשם כלה, והקב"ה כביכול בשם חתן, והתורה היא הנדוניה שנתן לנו החתן הקב"ה, והתורה והמצוות הם נקראים הסבלונות ומתנות שנותן החתן להכלה, ויוצא משה את העם לקראת האלוקים (שמות יט, יז), שמשרע"ה כשושבינין בחופה שמוליכים את הכלה לקראת החתן (עי' מכילתא דרשב"י יט, יז). וכפיית ההר כגיגית (שבת פח ע"א) [היא ענין חופה, כמבואר בקדמונים].

כדי לקבל את התורה צריך אמונה ובטחון

ע"כ צריך קודם מתן תורה שהוא החג הקדוש הבע"ל שהוא כביכול הנישואין דהיינו החתונה, להקדים התנאים הצריכים לקבלת התורה, והם מרומזים בהסדרא דיומא (במדבר א, יח), ויתילדו על משפחותם לבית אבותם וגו' ובמדרש (ילק"ש במדבר תרפד), כשנתן הקב"ה התורה לישראל נתקנאו בהם אומות העולם,

אמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, א"ל הקב"ה הביאו ספרי יחוסים כדרך שמביאים בני ישראל, שנאמר ויתילדו על משפחותם. ופלא דמה ענין יחוסם לקבלת התורה, הלא אמרו (הוריות יג ע"א) ממזר ת"ח קודם לכהן גדול ע"ה, הגם שכן המנהג בעת שידוכין שכל א' מספר יחוס משפחתו.

והנה אמרו חכז"ל (תנחומא בשלה כ), לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, כי העיקר לקבלת התורה היא האמונה והבטחון. ואקדים מה שנפל ברעיוני השבת העע"ל, שעמד הרב מבראשוי נ"י על המקרא (ויקרא כה, כ-כא), וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו, וצויתי את ברכתי וגו' ועשת את התבואה לשלש השנים. בהקדם, למען ענותך לנסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצוותיו אם לא, ויענך וירעיבך ויאכילך את המן וגו' (דברים ח, ב-ג).

עפ"י מה שפירשתי אצל ר"ע, כשהיו מוליכין אותו להריגה ר"ל וקרא קריאת שמע, ואמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה (דברים ו, ה) ובכל נפשך, אפילו נוטל נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, עכשיו שבא לידי לא אקיימנו (ברכות סא ע"ב). וז"כ לדעת את אשר בלבבך, ר"ל שאתה תדע את אשר בלבבך, ולא תטעה את עצמך ולא תהיה משטה בעצמך, והבן. ויבואר בזה לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן שהוא לחזק מדת הבטחון בו ית"ש, כדכתיב ויאכילך את המן וכהנ"ל. וכן הכתוב הנ"ל וכי תאמרו מה נאכל וגו'. (וב' כי תאמר רבים הגויים האלה וגו' (דברים ז, יז), ובי' לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי, אם אמרתי

מטה רגלי חסדך ה' יסעדני (תהלים צד, יז-יח).
[עיינן להלן בפרשת עקב (ז, יז-יט)].

משה רבינו הוסיף להכנה יום א' במחשבת

בטחון

זוה היה הענין שמרע"ה הוסיף יום אחד מדעתו (שבת פז ע"א), עיין בערוגת הבושם (פ' אמור בד"ה וקראתם), ענין הספירה לטהר א"ע להכין עצמו לקבלת התורה, אמנם צריך לקיים ושבת שבינו, שלא להטעות א"ע, עפ"י מה שפי' כי תצא למלחמה על אויבך וגו' ושבת שבינו (דברים כא, י). והנה ראה מרע"ה שישראל יהיו בגלות החל הזה בעקבתא דמשיחא במדריגה נמוכה מאוד מחמת הגליות ר"ל, ולא יוכלו להתדבק א"ע, וגם ימי הספירה יעבור בהבל וריק בלא שום הכנה, ע"כ הוסיף יום אחד מדעתו להורות שבר ישראל יכול גם ברגע האחרון לטהר ולקדש א"ע במחשבה טהורה.

לכן אמרנו זמן מתן תורתנו להורות שגם יום השישי היתה הכשר לקבלת התורה

ועפ"י הנ"ל יש ליישב קו' המג"א בריש סי' תצ"ד, דאיך אנו

בשבועות שהוא ביום השישי יום מתן תורתנו, הלא קיימ"ל כר' יוסי, נמצא דרך בשביעי ניתנה תורה (שבת פז ע"ב). ולהנ"ל יש ליישב, עפ"י מה שמדקדקים בלשון זמן מתן תורתנו, בשלמא בחג הסוכות ובחג המצות שהם שבעת ימי החג, שפיר מתוקן ה'לשון זמן חרותנו זמן שמחתנו, כיון דל"ש לומר יום חרותנו או יום שמחתנו, כיון שהחג נמשך איזה ימים, משא"כ חג השבועות דאינו אלא יום אחד, יותר

הול"ל יוס מתן תורתנו. ולהנ"ל נחא, דבאמת אינו יום מתן תורתנו כיון דקיימ"ל כר' יוסי וכקושיית המג"א, רק כיון דבאמת ה' ראוי שתנתן התורה ביום זה, רק שמשעה הוסיף יום אחד מדעתו להורות שעוד יש שהות ביום זה לתקן הכל ולהכין עצמו לקבלת התורה, וע"י יום זה הוכשר הזמן לקבלת התורה, ע"כ שפיר אנו אומרים ביום זה זמן מתן תורתנו, כי ע"י יום זה עשו הכנה והוכשר הזמן לקבלת התורה, והבן.

[באר צבי]

לעשיר אין להתגאות על העני ולעני אין

לקנא בעשיר

ויאמר לקוצרים

ה' עמכם ויאמרו לו יברכך ה' (רות ב, ד).

כי עפ"י רוב העשיר מתגאה נגד העני, והעני מתרעם ומקנא את העשיר, אולם שניהם לא טובים, כי העשיר לא יתגאה נגד העני, כי אמת העני חשוב אצל הקב"ה, (כמ"ש ישעי'

נז, טו) כה אמר רם ונשא וגו' אשכון ואת דכא ושפל רוח, והעני לא יתרעם ולא יקנא לכו בהעשיר, כי צריך להאמין שהוא ברכת ה' ולא לקח העשירות בעצמו, ועל מידותיו של הקב"ה אין להרהר.

וזה"כ שבועז אמר ה' עמכם, ר"ל שלא תחשבו שאתם אין חשובים בעיני, כי יש לכם חשיבות מאחר שה' עמכם, כמ"ש אשכון ואת

משכחו לבית המדרש

אם פגע בך מנוול זה - ע"ד הלצה, בכל העבירות יכול היצה"ר בקל להסית, אבל אם רוצה להסיתו שלא ילך לבית הכנסת, הלא בקל יכול לדחותו ולומר לו, הלא גם אתה הולך לביהכנ"ס, ואתה תמיד מהעשרה ראשונים בביהכנ"ס, ואיך אתה רוצה להסית אותי שלא אלך לבית הכנסת. וז"כ 'אם פגע בך מנוול זה', בדרך שאתה הולך לביהכנ"ס, אז 'משכחו לביהמ"ד', להראות לו כהנ"ל.

[מין רבינו הגה"ק ז"ע,
קובץ 'שבת אחים']

דכא וגו', והם השיבו יברכך ה', ר"ל אנו מאמינים שהעושר הוא מן השמים, והבן.

[באר צבי]

**חכמים נכנסו לדוד המלך כל יום ולא רק
בענין הפרנסה**

אמר ר' אחא בר ביזנא א"ר שמעון
חסידיא כנור היה תלוי למעלה ממטתו של
דוד וכו' (ברכות ג ע"ב).

משמע שמספר מעשה שהיה דבר יום יום,
וא"כ איך מסיים כיון שעלה עמוד השחר
נכנסו חכמים אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך
ישראל צריכים פרנסה וכו' אמר להו לכו
ופשטו ידיכם בגדוד, וכי בכל יום ויום נכנסו
החכמים בשביל הפרנסה ובכל יום פשטו את
ידיהם בגדוד.

ומצאתי בענף יוסף בשם סמיכת חכמים
שכתב שחכמים נכנסו אצלו גם לענינים
אחרים אלא שפעם נכנסו לזה, ונ"מ למסבר
קראי.

[מאז ומקדם]

מוזידישי הבאר'

זידישים עמו"ס שבת בסוגיא דמותן תורה

מרן רבינו הגה"ק רבי צבי קינסטליכער זי"ע
גאב"ד ור"מ סעבען ובעל ה'באר צבי'

בהא דהוסיף משה יום אחד מדעתו

ויום ה' ולילה שלאחריו, והיה יכול ליתן התורה ביום ו'.

ומעתה י"ל דבאמת בהא מחולקים ר"י ורבנן, דרבנן ס"ל להיה להם דין בן נח, וא"כ אס ביום ה' נצטוו על הפרישה ג"כ, שפיר משכחת לה היום כמחר, דהיינו יום ה' ולילה שלאחריו, ויום ו' ולילה שלאחריו, כיון דבשבת ניתנה התורה לכו"ע, כמבאר שם (פו ע"ב), וא"כ עכ"ח דבתרי בשבתא איקבע ירחא. אולם ר"י ס"ל דהיה להם דין ישראל, א"כ לא משכחת היום כמחר אם מצוות פרישה היה ביום ה', ועכ"ח דנצטוו על הפרישה ביום ד', והתחילה מלילה של יום ד', דהיינו מלילה ה' ויום ה' שלאחריו ולילה ו' ויום ו' שלאחריו, ובשבת ניתנה תורה, וא"כ ממילא דעכ"ח דבחד בשבתא איקבע ירחא, דאל"כ לא משכחת לה היום כמחר, ובאמת דדרשה דהיום ומחר הוי דרשה גמורה לכו"ע. ואפשר שגם התוס' נתכוונו לזה במש"כ דלא הוי דרשה גמורה, ור"ל דאם יש להם דין בן נח שפיר איתא קרא דוקדשתם היום כמשמעו דהיום ממש, כיון דחשבינן יום ולילה שלאחריו, ודוק היטב. (והנה ידעתי שבספר פרשת דרכים האריך בענין זה ואינו ת"י כעת).

ולכאורה קשה לר"ע לעיל (פו ע"א) לס"ל ה' עונות שלימות, ומסיק דס"ל כר"י לבד' נצטוו על הפרישה, ובוודאי דס"ל עכ"ח

בגמ' שבת (פו ע"א), משה הוסיף יום אחד מדעתו, מאי דריש, וקדשתם היום ומחר (שמות יט, י), היום כמחר וכו', עיי"ש.

וכבר הרגישו התוס' דאין זה דרשה גמורה, דאל"כ מה קאמר דמשה הוסיף יום אחד מדעתו, הא קרא קא דריש.

ולכאורה צריך ביאור דאם אינו דרשה גמורה, א"כ הדרא פירכת הש"ס לדוכתא, למה דרש משה, והאיך היה רשאי להוסיף יום אחד מדעתו, טון דהיום משמע היום ממש. תו קשה דאמאי לא פריך לרבנן מהאי קרא דהיום ומחר, היום כמחר, וגס אם נימא דאה"נ דרבנן ס"ל דלא הוי דרשה גמורה וכמ"ש התוס', מ"מ הו"ל למיפרך לרבנן היום ומחר מה דרשי בל, והו"ל לשנויי דהיום ומחר לא דרשי דאינו דרשה גמורה. גם צריך להבין עיקר פלוגתתם (שם), דלרבי יוסי בחד בשבתא איקבע ירחא ולרבנן בתרי בשבתא איקבע ירחא, דאיך שייך פלוגתא בזה, דקשה לומר דר"י היה מקובל מרביתו דבחד בשבתא איקבע ירחא ורבנן היו מקובלים דבתרי בשבתא.

ונראה עפ"י מה שנתעוררתי דהא קודם מתן תורה היה להם דין בני נח, ובבן נח הלילה הולך אחר היום (ע"י פנים יפה פ' נח), א"כ לא היה צריך להוסיף יום אחד מדעתו דשפיר משכחת לה היום כמחר, דהיינו יום ד' ולילה שלאחריו,

הדרשה זהיום כמחר, וא"כ הוסיף משה יום אחד מדעתו וכהנ"ל, ולכאורה אכתי קשה דלמה הפריש אותם ביום ד' בבוקר, הלא מקרא זהיום ומחר היה די להפריש אותם ביום ד' בערב, דשפיר הוי היום כמחר.

וצ"ל דלר"ע הקפידה התורה על ה' עונות שלימות מלבד הקפידא זהיום כמחר, וע"כ התחילה הפרישה ביום ד' בבוקר, וזה מוכח מקרא (שמות יט, יד), וירד משה וגו' ויקדש את העם, דזה קאי על יום ד' בבוקר, דכל ירידותיו בהשכמה היו, וכמבואר כל זה לעיל ברש"י ד"ה לעולם ר"ע כר' יוסי ס"ל, ואף דלא מצינו ציווי בפירוש על זה, רק דמוכח לה מקרא דוירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם, דהיינו פרישה ביום ד' בבוקר א"כ על כרחך

דקפיד רחמנא על הפרישה מיום ד' בבוקר, ועל כרחך משום דהקפידה התורה על ה' עונות שלימות, זה דעת ר"ע. אמנם ר' יוסי אינו מוכרח דס"ל כר"ע, דאפשר דלר' יוסי באמת התחילה הפרישה רק מיום ד' בערב, וכמשמעות הקרא דוקדשתס היום ומחר, היום כמחר.

ועכ"פ דר"ע על כרחך ס"ל כר"י, אבל ר"י אינו מוכרח דס"ל כר"ע דבעינן ה' עונות שלימות, דלדידיה אפשר דדי בב' ימים שלימים דהיינו היום כמחר וכהנ"ל, דאפשר דר"י לית ליה הך דרשה דכל ירידותיו בהשכמה, אף דס"ל דכל עליותיו היה בהשכמה, וכמבואר ברש"י ד"ה בתלתא אמר להו מצות הגבלה, מ"מ אפשר דלא ס"ל הך הקישא דמקיש ירידה לעליה ...

מדרכי הבאר

עובדות והליכות קודש

התחדשות בלימוד הלכות שביעית

מספר תלמידו הגה"צ רבי אברהם פולק שליט"א משגיח ישיבת סלבודקה, "בהיותי אצלו פעם אחת תחילת שנת השמיטה והיה זה בסוף ימיו ממש בהיותו יותר מבן צ' שנה, הפטיר שצריך בהתחדשות ללמוד הלכות שמיטה.

והיה זה דבר נורא איך שזקן זה אשר כל התורה כולו היה שגור על פיו רוצה להתחיל בהתחדשות ללמוד הלכות אלו, ודבר זה מחייב אותנו מאוד ללמוד ולחזור על כל דבר בהתחדשות וכמאמר חז"ל 'כל יום יהיו בעיניך כחדשים'..."

[מפי נכד רבינו הבה"ח אביגדור לעווין נ"י]

לימוד התורה במסירות נפש

זכורני סיפור מרגש, אני ישנתי בחדר של סבא וסבתא ע"ה בהערמנשטאט, ואחרי מלחמת העולם השני' הרוסים שלטו בכל רומניה, ז"א החיילים, רצחו ושדדו, עשו כל מה שעולה על רוחם, והפחד היה גדול. פתאום בשעה 3 בלילה דופקים בדלת הראשית, פחת אימים, רעדה אחזתני. סבא זצ"ל החליט ללכת ולפתוח הדלת, נכנס קולונל רוסי ואומר לשמחת כולנו, האט קיין מורא איך בין א יוד (אל תפחדו, אני יהודי). נכנס לחדר היכן שסבא למד, ואומר לו תמשיך ללמוד, לשאלתו מה הביא אותו הנה, סיפר שהוא תלמיד ישיבת וואלאזין, וכשהוא עבר ברחוב הוא שמע את הניגון המתוק של הגמרא מסבא, ונזכר בשנים הטובות שלו בישיבה. הוא ישב פרק זמן ארוך, והתענג לשמוע את הגמרא בניגונו המתוק של סבא זצ"ל. הוא גם החזיק לעצמו הזכות להכין את התא לסבא זצ"ל עם כף התה הרוסי שלו.

כך זה חזר על עצמו הרבה לילות, עד שכעבור זמן הפסיק לבוא, סבא זצ"ל היה מודאג מי יודע מה עלה בגורלו, אולי נודע לז'נדמריה שלהם שאולי לומד תורה ח"ו, וזה לא נתן לו מנוחה. עד שפתאום בא הבן שלו שהיה ג"כ בדרגת קצין בשליחות אביו,

ואמר שלא ידאג, אביו קיבל פקודה לעבור לעיר אחרת לפקד שם על כח צבא, והודה על השעות היפות שהיו לאביו כאן".

[נכד רבינו מוהר"ר יצחק אריה שטרן זצ"ל]

אגרת מרבינו

אל הגה"צ רבי מנחם סופר ה"ד אב"ד מ' וואשארהעלי
אודות הצלת בנו רבי זושא קינסטליכער ה"ד בשנות החורבן

בע"ה

אחדש"ה, באתי בבקשה מול הדר"ג ידידי נ"י נשען על טוב לבו וזריזות ... שימלא בקשתי למען גודל המצוה.

הנה בני היקר מו"ה משה זושא נ"י, כמדומה שהדר"כ מכיר אותו, הדר זה כמה שנים במדינת סלאוואקיי, והי' לו שם מסחר גדול בעה"ת. אולם כעת מחמת רוע מצב אהב"י במדינה הנ"ל כידוע, ה' ירחם, כפי הנראה שרוצה להעתיק למדינת אמעריקא. ועתה קבלתי קארטע הנכתב בלשון אשכנז כמובן, וז"ל הנצרך לענינינו: מיט געגענווערטיגעם וויל איך דען ליבע פאטער ערזוכען נאך אמעריקא אן ראבינער ש' עהרנפעלד ... שטראססע נומער 260 דאס עהר מעגע דאס עהר מעגע אפפא אפידאוויט נומער 880/40 איבערנעמען אונד ביי זיש אופבעווארעהן וד"ל, עז איסט זעהר דרינגעט. עכ"ל הנצרך לענינינו. [=באמצעות (המכתב) הנוכחי ברצוני לבקש את אבי היקר (לכתוב) לאמריקה אל הרב ש' עהרנפעלד רח' ... 260 שיקח על עצמו אפידאוויט¹ וישמור אצלו וד"ל, זה דחוף מאד].

והנה מחמת שאין לי הכירות עם גיסו הרב הגאון הנ"ל [רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל אב"ד מאטערסדארף], ע"כ שאלתי ובקשתי שהדר"ג יאבה נא בטובו לכתוב תיכף ומיד לגיסו הרב שיחי' שימלא בקשתינו למען גודל המצוה אשר אין ערוך אלי' כמובן. >והדר"ג ידע את אשר לפניו גודל נחיצת הענין, ע"כ נא לכתוב תיכף ומיד.<

והנה לוטה פה מארקען [=בולים] שישלח רעקאמאנדירט [=דואר רשום] לגיסו שליט"א. והנה גם אני בדעתי לכתוב בזה למע"כ גיסו הרב שליט"א, אמנם מחמת שאין לי עמו שום הכירות, בוודאי דברי הדר"ג יעשו יותר רושם לטובה. ותקותי שימלא בקשתי.

הנני ידידו הדוש"ת ומצפה להרמת קרן ישראל במהרה.

1. 'אפידאוויט' תרגומו 'תצהיר'. כנראה קשור להגירה לארה"ב. יהודים הצהירו (אפידאוויט) כי פלוני אלמוני מאירופה הוא קרוב משפחתם, והם ערבים לו וידאגו לו בארה"ב. במסגרת של מאמצי ההצלה התנדבו יהודים מארה"ב להצהיר כי יהודים זרים ולא קשורים אליהם הינם קרובי משפחתם. כך זכו יהודים רבים לוויזות לארה"ב.

ארכיון

אוסף אגרות ומכתבים

לרגל יום הולדתו של רבינו בעל הרזא דמשה זצ"ל בחג השבועות, הבאנו כאן כמה תמונות משמחת ה"בר מצווה" בהשתתפות מרן רבינו הגה"ק זי"ע, בשנת תשכ"ב, לפני שישיים שנה.

- נראה גם דודו הגאון בעל הבצל החכמה זצוק"ל -

